

REDUKCIA KRIMINALITY PÁCHANEJ NA MÄKKÝCH CIEĽOCH PROSTREDNÍCTVOM KONCEPCIE CPTED

REDUCTION OF CRIME COMMITTED ON SOFT TARGETS THROUGH THE CPTED CONCEPT

Ing. Klaudia Králová

Žilinská Univerzita v Žiline, Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Katedra bezpečnostného manažmentu, 1. mája 32, 010 26 Žilina, Slovenská republika

Kontakt: klaudia.kralova@fbi.uniza.sk

ABSTRAKT

V poslednom období dochádza k výraznému zhoršovaniu bezpečnostnej situácie vo svete, o čom svedčí aj narastajúci počet útokov. Útoky sú vedené najmä na objekty s nízkym stupňom zabezpečenia a vysokou koncentráciou osôb tzv. „mäkké ciele“. Takéto útoky sú sprevádzané vysokým počtom obetí, strachom a nedôverou. Zhoršujúci stav bezpečnosti poukazuje na potrebu, venovať zvýšenú pozornosť ochrane a obrane mäkkých cieľov. V súčasnosti sa len veľmi málo štátov zapája do prevencie a redukcie kriminality prostredníctvom environmentálneho dizajnu. Účinnosť spomínanej koncepcie je založená na schopnosti ovplyvňovať konanie kriminálnikov pri páchaní trestnej činnosti prostredníctvom architektonického dizajnu, čím dokážeme predchádzať vzniku trestných činov. Cieľom článku je opísať teoreticko-metodologickú oblasť formovania koncepcie CPTED s dôrazom na princípy a aplikáciu, v ktorej je obsiahnutý najväčší potenciál a spoločenská relevancia geografickej perspektívy pri vytváraní návrhoch smerujúcich k prevencii určitých prejavov kriminality.

Kľúčové slová: mäkký cieľ, bezpečnosť, kriminalita, koncepcia CPTED

ABSTRACT

Recently, the security situation in the world has deteriorated significantly, as evidenced by the growing number of attacks. Attacks are conducted mainly on objects with a low degree of security and a high concentration of people, the so-called "Soft targets". Such attacks are accompanied by high casualties, fear and mistrust. The deteriorating state of security points to the need to pay increased attention to the protection and defense of soft targets. At present, very

few countries are involved in crime prevention and reduction through environmental design. The effectiveness of the mentioned concept is based on the ability to influence the actions of criminals in committing crime through architectural design, which we can prevent the occurrence of criminal offenses.

Key words: soft target, security, crime, concept CPTED

Úvod

Pod pojmom mäkké ciele si môžeme predstaviť zhromaždenia, ľudí, objekty alebo priestory, v ktorých sa koncentruje väčšie množstvo ľudí a ich úroveň ochrany voči hrozbám je minimálna prípadne žiadna. Útoky na tieto ciele majú vzrastajúcu tendenciu, no aj napriek tomu len málo štátov sa snaží o zvýšenie ich ochrany. Identifikácia mäkkých cieľov je relatívne náročná vzhľadom na absenciu medzinárodne platnej definície. Často dochádza k zamieňaniu pojmov tzv. „crowded places“ alebo „places of mass gathering“, ktoré síce vykazujú znaky mäkkého cieľa, avšak nie je s nimi spájaný bezpečnostný význam. Ten vzniká ako následok sekuritizácie vyhrážky útoku. Aby sme eliminovali výskyt útokov na mäkké ciele je nutné venovať sa prevencii, a preto je tento článok venovaný koncepcii CPTED (Crime Prevention Through Environmental Design, čo v preklade znamená prevencia kriminality prostredníctvom environmentálneho dizajnu), prostredníctvom ktorej dokážeme za pomoci správne navrhnutého dizajnu, ovplyvňovať konanie páchatel'ov a tým redukovať kriminalitu.

1 Mäkké ciele

Bezpečnostná komunita používa pojem „mäkké ciele“ na označenie miest s vysokou koncentráciou jedincov a nízkou úrovňou zabezpečenia proti násilným útokom, ktoré sú vzhľadom na svoju charakteristiku v poslednej dobe vyhľadávané ako hlavný cieľ týchto útokov, príkladom sú teroristické útoky. Tým sa mäkké ciele odlišujú od tzv. hard targets, tvrdých cieľov, ktoré sú dobre zabezpečené a chránené. K týmto objektom môžeme zaradiť napr. štátne objekty, objekty bezpečnostných zložiek, vojenské objekty a iné (MV ČR 2020). Pri termíne „mäkké ciele“ sa stretávame s označením „**places of mass gathering**“ alebo „**crowded places**“ [1]. Tieto pojmy sú nevhodne chápané ako ekvivalent „mäkkých cieľov“. Zásadným rozdielom je, že s termínom „crowded places“ nie je spájaný bezpečnostný význam [2].

1.1 Charakteristika mäkkých cieľov

Termín „mäkké ciele“ (soft targets) nie je jednoznačne vymedzený, čo spôsobuje, že definície jednotlivých autorov sa líšia. Avšak, môžeme konštatovať, že každý z autorov naplnil určité spoločné znaky tejto charakteristiky.

Bezpečnostný expert, Kalvach, bol jedným z prvých, ktorý na úrovni Českej republiky charakterizoval mäkké ciele: „objekty, priestory alebo akcie charakterizované zhromaždením väčšieho počtu osôb, absenciou alebo nízkou úrovňou zabezpečenia proti násilným útokom a nezariadením medzi objekty kritickej infraštruktúry“ [3].

Forest definoval mäkký cieľ vo svojom diele nasledovne: „Mäkké ciele predstavujú siete civilistov, v ktorých sa sústreďuje veľké množstvo osôb, ako príklad môžeme uviesť: národné pamiatky, nemocnice, školy, športoviská, hoteli, kultúrne centrá, divadlá a kiná, kaviarne a reštaurácie, miesta pre prácu, nočné kluby, nákupné centrá a dopravné siete akými sú metro, vlaky, autobusy a iné. Pod pojmom mäkké ciele taktiež môžeme označovať miesta pred samotným vstupom do tvrdého cieľu, ktorý je chránený.“

Medzi mäkké ciele môžeme zaradiť: školy, univerzity, chrámy, kostoly, športové akcie, nákupné centrá, rekreačné zariadenia a príležitosti [4]. Najmä vďaka svojmu ľahkému prístupu z/do objektu, či zhromaždenia, nízkemu stupňu ochrany, vysokej koncentrácii ľudí, nízkym rizikom neúspechu sa mäkké ciele čoraz viac stávajú terčom teroristických útokov [3].

1.2 Druhy útokov

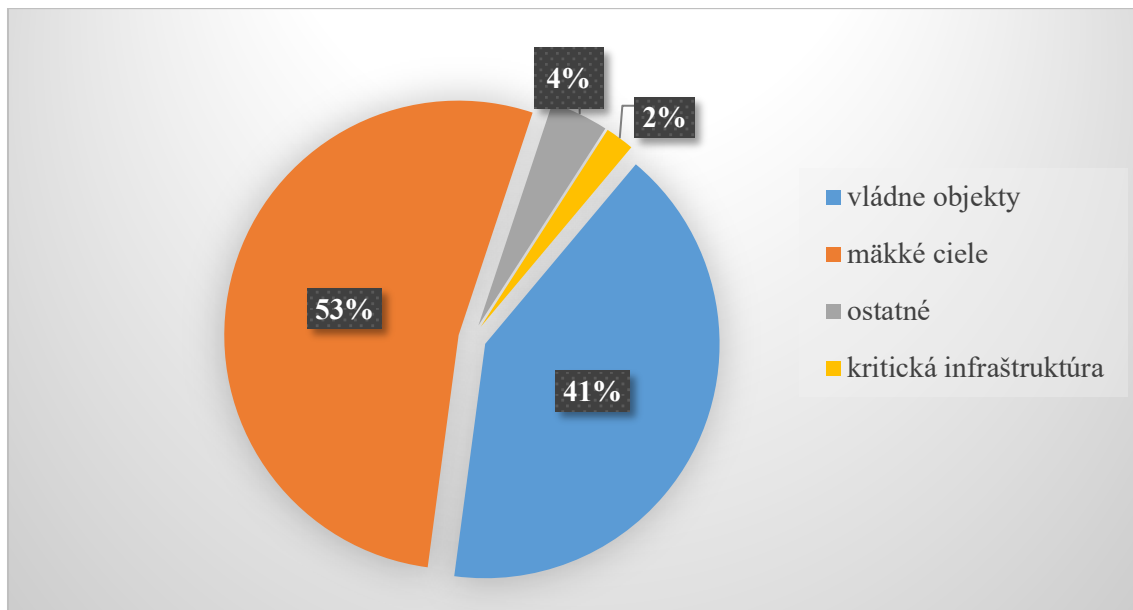
Druhy útokov zamerané na mäkké ciele:

- Teroristické útoky : môžu byť spáchané teroristickými skupinami alebo tzv. osamelými vlkami,
- iné vážne incidenty/ násilná trestná činnosť: útoky jednotlivcov (masový, sériový, náhodný) / organizovaný zločin [2].

Útoky teroristov na mäkké ciele môžu byť spáchané skupinovo alebo osamelým vlkom. Je významné hodnotiť útoky práve osamelých vlkov, a to z hľadiska nebezpečenstva. Termín pochádza z anglických slov „lone wolf“ a evokuje páchatel'a teroristického útoku, ktorý nemá priame prepojenia na teroristickú skupinu. Páchatelia sa verejne prihlasujú k týmto skupinám, tvrdia, že konajú ich v mene, aj napriek tomu, že nie sú ich členmi. Hlavným rozdielom medzi osamelým vlkom a členom teroristickej skupiny je motivácia. Motivácia teroristov je zvyčajne

náboženská, či politická, pričom osamelý vlk zvyčajne koná na základe istého pudu (aféra, osobná pomsta, výpoveď a pod.). Osamelí vlci nemajú svojho vodcu, čiže nie sú nikým vedení a potrebné nástroje, vzdelanie si zaobstarávajú sami [5].

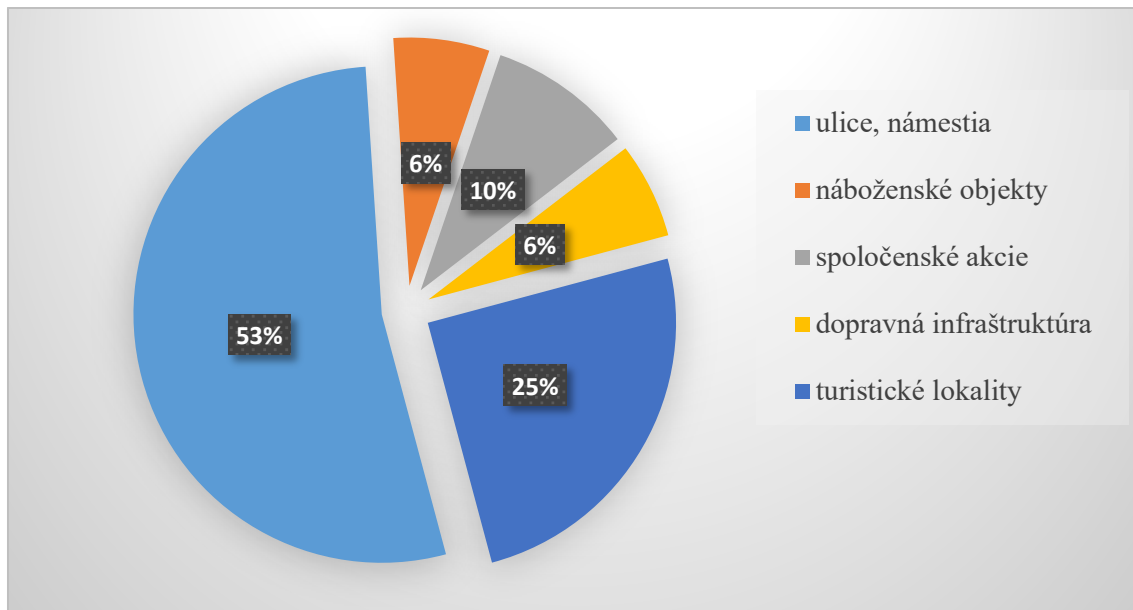
Ako môžeme vidieť na obrázku 1 mäkké ciele sú častým terčom teroristických útokov, a to práve kvôli koncentrácii veľkého počtu ľudí a nízkeho stupňa zabezpečenia. K hlavným cieľom teroristov patrí spôsobiť škody, čo najväčšieho rozsahu a vyvolať strach u obyvateľstva. V tomto prípade sú mäkké ciele, ktoré nie sú dostatočne zabezpečené ideálnym miestom.

Obrázok 1 Ciele teroristických útokov
(Zdroj: Vlastné spracovanie, podľa: Kalvach)

Páchatelia pri útokoch na mäkké ciele využívajú rôzne formy (útok nožom, bombový výbuch, nájazd vozidlom a iné). V roku 2017 bolo zaznamenaných najviac útokov na mäkké ciele, a to prostredníctvom *nájazdu vozidla*, pričom boli zamerané najmä na ulice, námestia, náboženské objekty, turisticky atraktívne lokality, dopravnú infraštruktúru a spoločenské akcie (vid. Obr. 2). K najznámejším útokom nájazdom vozidla v tomto období môžeme spomenúť:

- **Veľká Británia (Londýn 22.3.2017)**
- **Švédsko (Stockholm 7.4.2017)**
- **Španielsko (Barcelona 17.8.2017)**

Obrázok 2 Ciele útokov na mäkké ciele

K typickým útokom na mäkké ciele, ktoré sa stali v roku 2019/2020 môžeme zaradiť:

Zahraníče:

- **Filipíny (27. január):** 2 *bombové útoky* na katedrálu, ktoré si vyžiadali 27 mŕtvych a vyše sto zranených ľudí. Jedna bomba explodovala vnútri Katedrály Panny Márie Karmelskej počas slávenia svätej omše. Táto bomba bola umiestnená v jednej z lavíc.
- **Nový Zéland (15. marec):** *útok strelnou zbraňou* v dvoch mešitách, ktorý si vyžiadal 51 obetí, pričom ďalších 20 utrpelo vážne zranenia. Jeden z páchatel'ov streľby zverejnil svoj manifest a útok vysielal v živom prenose na internete. Vzorom mu bol nórsky pravicový extrémista a masový vrah *Anders Breivik*.
- **Srí-Lanka (21. apríl):** útoky na kostoly a hotely (*bombový útok*), ktoré si vyžiadali 290 obetí a ďalších 500 utrpelo zranenia. Došlo k šiestim výbuchom v troch rôznych hoteloch a troch katolíckych kostoloch. Z útokov bola podozrivá miestna islamistická skupina *Národné monoteistické hnutie (Džamáat at-tawhíd al-wataníja)*. K zodpovednosti za atentáty sa neskôr prihlásila džihádistická organizácia *Islamský štát*. V krajine začal po týchto udalostiach platiť výnimočný stav.
- **Texas (3. august):** *útok strelnou zbraňou* v nákupnom stredisku El Paso. Páchatel'om bol len 21-ročný útočník, ktorého polícia po streľbe ihneď zadržala. Justičné orgány

označili čin páchatel'a Patricka Crusiusa za "*domáci terorizmus*". O 13 hodín neskôr sa odohrala ďalšia strel'ba, a to pred barom v meste Dayton v štáte Ohio, kde útočník zabil deväť ľudí vrátane svojej sestry, pričom ďalších 27 zranil.

Slovenská republika:

- **Útok vo Vrútkach (11. Jún):** *útok nožom*. Pri incidente na základnej škole vo Vrútkach zomreli dvaja ľudia a ďalších 5 bolo zranených. Medzi zranenými boli aj deti. Útočníkom bol 22-ročný Martinčan (bývalý žiak danej školy), ktorý bol následne zastrelený.

1.3 Motivácia útočníkov

V poslednom čase dochádza nielen k nárastu teroristických, ale aj iných vážnych incidentov resp. násilnej trestnej činnosti, pri ktorých motív útoku nie je jasný.

Motivácia útočníkov v prípade terorizmu môže byť rôzna:

- Náboženská motivácia (najčastejšie spájaná s Islamským štátom),
- ideologická motivácia (predstavuje extrémnu orientáciu, či už náboženskú, politickú, rasovú a pod.),
- afektová motivácia (teroristický útok vykonaný v silnom afekte),
- ničiteľská motivácia (najčastejším dôvodom býva chorobný odpor voči niekomu),
- experimentálna motivácia (menej často spájaná s útokmi na mäkké ciele, testovanie zbraní) [6].

Útoky na mäkké ciele môžeme zaradiť do nasledujúcich skupín:

- teroristické útoky,
- iné vážne incidenty/ násilná trestná činnosť (motivácia môže byť rôzna napr. afekt).

Idea ochrany „mäkkých cieľov“ je v súčasnosti výzvou pre celý svet. Teroristi v poslednom období zmenili taktiku a svoje aktivity vykonávajú nie len vo svojich primárnych cieľoch, ale presúvajú sa aj do iných, menej významných štátov. Neúčinná alebo nedostatočná obrana z hľadiska štátu proti týmto útokom je jedným zo základných znakov „mäkkých cieľov“.

2 Koncepcia CPTED

Ako veľký prínos v prípade ochrany objektov môžeme zaradiť využívanie **koncepcie CPTED**. Názov je odvodený z anglických slov **Crime Prevention Through Environmental Design**, čo

v preklade znamená prevencia kriminality prostredníctvom environmentálneho dizajnu. Táto koncepcia je v Európe taktiež známa pod označením **DOC** (Designing Out Crime), čiže navrhovanie s vylúčením kriminality [7].

Secured by design (SBD) predstavuje britskú policajnú iniciatívu založenú v roku 1989, ktorá podporuje princípy DOC. Je zameraná najmä na prevenciu renovovaných a nových obytných priestorov. Táto spoločnosť udeľuje licencie produktom a budovám, ktoré v stanovenom rozmedzí dodržali požiadavky jej testovania. SBD negarantuje, že priestor bude úplne bezpečný a odolný voči kriminalite, ale že prešiel overeným návrhom procesu, ktorého zámerom je zvýšenie bezpečnosti. Taktiež poskytuje poradenské služby projektantom, architektom, miestnym autoritám a pod. Vyhodnotením výsledkov schémy SBD sa dospelo k záveru, že priestory, na ktoré bola aplikovaná redukovali kriminalitu. Bolo preukázané, že kriminalita bola zredukovaná až do 75%, a to len prostredníctvom kombinácie overených princípov prirodzeného dohľadu, udržateľného priestoru a minimálnymi štandardami fyzickej bezpečnosti. **Výskum z Univerzity Huddersfield** v anglickom West Yorkshire preukázal, že „lokality SBD“ dosahovali **o 54-67 % menšiu kriminalitu** v porovnaní s ekvivalentnými lokalitami [8].

2.1 Charakteristika CPTED

Jedným z novodobých preventívnych prostriedkov pri predchádzaní kriminality je samotný návrh, realizácia a prevádzkovanie verejných priestorov alebo iných objektov. Postupy ako doceliť bezpečnejšie prostredie, ako aj zvýšiť povedomie v tejto oblasti sú obsiahnuté v koncepcii CPTED akronym pre Crime Prevention Through Environmental Design. Táto koncepcia sa čoraz viac uplatňuje aj v Európe, pričom významný vplyv tu majú architekti, urbanisti, polícia, sociológovia ako aj miestni politici. Táto metóda si vyžaduje angažovanie všetkých „stakeholderov“ od konzultačného procesu návrhu až po realizáciu a prevádzku vybraného priestoru. Na konferencii európskych expertov „**Towards a knowledge-based strategy to prevent crime**“ sa Rada Európskej únie zhodla, že koncepcia CPTED je preukázateľne účinnou, úspešnou, realizovateľnou multidisciplinárnou stratégiou prevencie.

CPTED sa venuje identifikácii podmienok fyzického, ako aj sociálneho prostredia, ktoré dávajú možnosť k spáchaniu trestných činov a ich následnou modifikáciou, ktorej cieľom je redukovat túto činnosť. Taktiež sa zaoberá teritorialitou, vzťahom medzi verejným a súkromným priestorom, tvorbou prostredia a ďalšími významnými činnosťami.

Koncepciu CPTED zaraďujeme k prirodzeným prístupom k zločinnosti, ktorá sa na rozdiel od tradičných, pri ktorých v centre skúmania je páchatel', jeho čin a biografia, zameriava na ľudské činnosti. Ako už bolo spomenuté metóda CPTED je multidisciplinárnym prístupom, čo znamená že využíva poznatky z kriminológie, environmentálnej psychológie a územného plánovania [12]. Dôraz kladie aj na súčasné myslenie behaviorálnych a sociálnych vied, komunitnú organizáciu a dodržiavanie zákona [9].

K jedným z najpokročilejším stratégiám koncepcie CPTED patrí holandský projekt **Police Labelled Secured Housing**, ktorý uplatňuje princípy CPTED a spája fyzické a sociálne faktory prostredia. V komparácii s SBD sa odlišuje len s rozšírením požiadaviek o urbanistické plánovanie a životné prostredie, ich bližšou špecifikáciou. Výsledkom certifikácie v rokoch 1997-2001 bola 95% redukcia rizika vlámania alebo krádeží v zabezpečených obytných priestoroch. Certifikát sa udeľuje až po ukončení výstavby, ako aj po kontrolnej inšpekcii, pričom zahŕňa 5 druhov požiadaviek:

- Verejný priestor,
- dispozícia,
- urbanistický dizajn,
- stavba,
- bytová jednotka [8].

Vzhľadom na výstavbu nie sú všetky položky povinné.

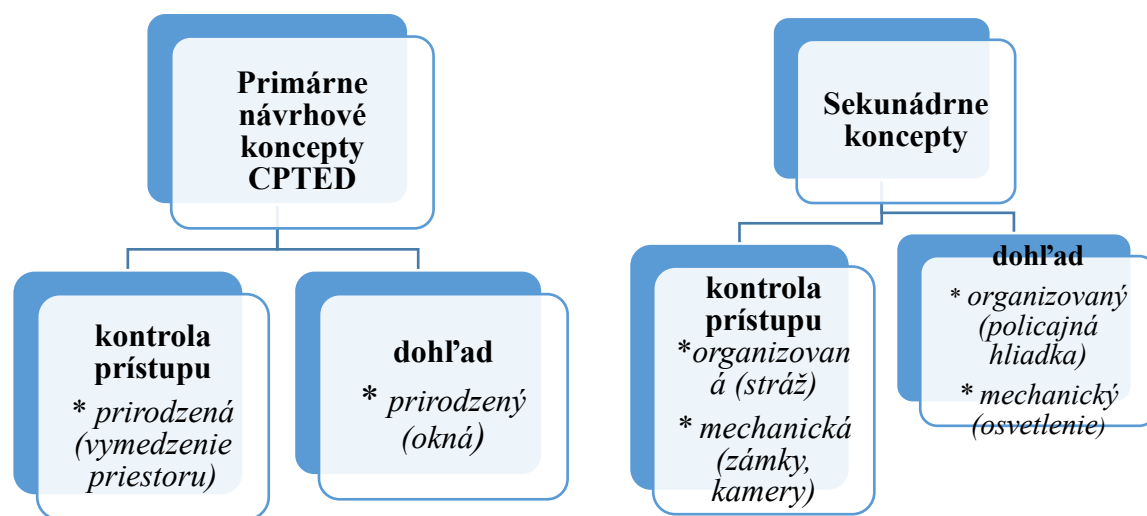
2.2 Aplikácia koncepcie CPTED

Pojmová podstata koncepcie spočíva v presvedčení, že fyzické prostredie je možné efektívne ovplyvňovať, aby pôsobilo na konanie páchatel'ov, a tým zlepšilo kvalitu života. Vytváranie účinného prostredia vychádza zo základnej myšlienky vzťahu človeka a prostredia, ich vzájomnej interakcie. Prostredie predstavuje jedincov s ich sociálnym a fyzickým okolím, pričom rozlišuje systémové a teritoriálne hranice. Aplikované princípy CPTED majú potenciál pôsobiť preventívne a redukovať kriminalitu resp. zločinnosť.

Napriek viacerým interpretáciám filozofie CPTED, rozlišujeme 4 základné princípy:

- Prirodzený dohľad,
- prirodzená kontrola prístupu,
- prirodzené posilnenie teritoriality,
- údržba.

V nasledujúcej tabuľke (Tab. 1) môžeme vidieť aké princípy uvádzajú jednotliví autori.

Obrázok 3 Konceptný posun od organizovaných a mechanických konceptov [7]

Tabuľka 1 Základné princípy
(Zdroj: Vlastné spracovanie)

Aktivita	Hofreiter	Benkovičová	Hoon	FEMA	Fay	Crowe
<i>prirodzený dohľad,</i>	✓		✓	✓	✓	✓
<i>prirodzené riadenie prístupu</i>	✓				✓	
<i>viditeľné vymedzenie teritória,</i>	✓					
<i>udržovanie priestoru</i>	✓	✓	✓			
<i>teritoriálna výstuž</i>		✓	✓	✓	✓	✓
<i>prirodzená kontrola</i>						✓
<i>prirodzená kontrola prístupu</i>		✓	✓	✓		
<i>stály dohľad</i>		✓				
<i>podpora aktivít</i>		✓				
<i>sťaženie cieľa</i>		✓				

Ako už bolo spomenuté Crowe, okrem základných princípov rozoznáva aj 9 hlavných stratégií, ktorými sú:

- „vytvoriť jasnú hranicu (fyzickú, symbolickú) kontrolovaného priestoru,
- vytvoriť prechodné zóny z verejného do poloverejného a súkromného priestoru,
- premiestniť zhromažďovacie priestory do miest s prirodzeným dohľadom a kontrolou vstupu,
- umiestniť bezpečné činnosti do „nebezpečných“ lokalít,
- umiestniť „nebezpečné“ činnosti do bezpečných lokalít,
- prekoncipovať užívanie priestoru s cieľom vytvorenia prirodzených bariér pre konfliktné činnosti,
- vylepšiť harmonogram užívania prostredia,
- prebudovať priestor na zvýšenie možnosti prirodzeného dohľadu,
- prekonať vzdialenosti a izolácie za pomoci účinnej komunikácie a dizajnu“ [14].

Samozrejme, že pri implementácii týchto opatrení je nutné zohľadniť jedinečnosť daného miesta. Vo všeobecnosti je najväčší dôraz kladený na zásadu dobrej viditeľnosti, ktorú okrem prirodzeného dohľadu vieme zabezpečiť aj neustále sa rozvíjajúcimi technickými prostriedkami.

Zo štúdie, v ktorej bola koncepcia CPTED aplikovaná vo vybraných lokalitách mesta Prešov sa dospelo k záverom, že najlacnejším riešením uplatnenia tejto koncepcie sú prv dva princípy, čiže usmernenie pohybu osôb prostredníctvom obmedzenia prístupu do objektu (redukcia počtu vstupov za pomoci prírodných a umelých bariér), čo zároveň prispieva k zvýšenému dohľadu [10].

Paul a Pat Brantingham hovoria, že model výberu kriminality je založený na štyroch základných propozíciách:

- jednotlivcami, ktorí sú motivovaní k páchaniu rôznych trestných činov, a ktorí sa zároveň líšia charakterom, silou a zdrojmi,
- spáchanie trestného činu je výsledkom viacstupňového rozhodovacieho procesu, ktorý vyhľadáva a identifikuje vo všeobecnom prostredí cieľ alebo obeť umiestnenú v určitom priestore a čase,
- prostredie vysiela veľa signálov na fyzické, priestorové, kultúrne, právne, legálne a psychologické charakteristiky,

- jednotliviec motivovaný k spáchaniu trestného činu používa na zistenie a identifikáciu obetí a cieľov podnety získané zo skúseností a pozorovania v prostredí [11].

2.3 Príklad aplikácie koncepcie CPTED

Projekt The Saltway

Mestská vláda v Soule iniciovala komunitný prístup CPTED. Projekt zlepšil mestskú bezpečnosť a posilnil komunitu za nízke náklady. Neskôr sa opakoval v ďalších štvrtiach.

Projekt Saltway CPTED v Yeomri-dong sa začal v roku 2012 a pokračoval do konca roku 2016.

Yeomri-dong je charakteristické rôznymi typmi nízko podlažných viac jednotkových bytov a úzkymi uličkami, ktoré sa tiahnu nad kopcovitým terénom. V období, keď bola oblasť určená na prestavbu, majitelia domov prestali investovať do svojho majetku, čo viedlo k zvýšeniu počtu násilných trestných činov. Pred iniciatívou projektu Saltway žili obyvatelia Yeomri-dongu izolovaní, nepoznali sa a báli sa v noci využívať verejný priestor kvôli vysokému počtu trestným činov, ktoré boli väčšinou zamerané na ženy. Aby sa zabránilo „zákazu vstupu“ a aby sa chránili obyvatelia Yeomri-dong pred zločinom, bolo potrebné vytvoriť dočasné, cenovo dostupné, rýchle a účinné riešenie. Projekt Saltway navrhol fitness okruh o dĺžke 1,7 km, ktorý je dobre osvetlený. Ide o atraktívne navrhnutú oblasť vybavenú inovatívnymi bezpečnostnými nástrojmi. Okruh láka chodcov a športovcov a zvyšuje bezpečnosť (oči na uliciach). Nachádzajú sa tam očíslované žlté stĺpy a mapy, ktoré uľahčujú nahlásenie trestného činu. Niektorí členovia komunity súhlasili s inštaláciou bezpečnostných kamier IP na ich nehnuteľnostiach.

Projekt **Saltway** identifikoval **5 princípov**, ktoré sú základom jeho úspechu:

- 1) Dizajn je viac pre občanov ako pre mesto.
- 2) Dizajn, ktorý zlepšuje životy, ide nad rámec vylepšení zariadenia.
- 3) Dizajn, ku ktorému sa pristupuje najmä s dôrazom na harmóniu než na logiku vývoja.
- 4) Dizajn, ktorý kladie dôraz na proces, nielen na jeho výsledok.
- 5) Dizajn, ktorý je vytvorený spoločne a nie jednostranne (občania, projektant a iné)

Tieto všeobecné zásady sa dajú uplatniť v rôznych situáciách a vedú k nízko nákladovému a efektívnemu zlepšeniu bezpečnosti a kvality života posilnením pocitu spolupatričnosti. Projekt

Saltway CPTED v Yeomri-dong bol veľmi úspešný a SMG ho v súčasnosti replikuje v iných štvrtiach s podobnými výzvami (Saltwey 2020).

Záver

V článku sme sa zaoberali redukciou kriminality páchanej na mäkkých cieľoch prostredníctvom koncepcie CPTED. Poukázali sme na mäkké ciele, ako aj útoky na nich spáchané, formovanie koncepcie v súvislosti s vývojom kriminologického a geografického myslenia, základné princípy CPTED a možnosti ich aplikácie, pri redukcii intraurbárnej kriminality a znižovaní obáv z kriminality jednotlivcov. Je významné dávať do povedomia fakt, že prostredníctvom úpravy fyzického prostredia a environmentálneho dizajnu vybraných lokalít vieme znížiť bezpečnostné riziko, čo v konečnom dôsledku bude znižovať aj obavy obyvateľov z kriminality a tým prispejeme k zvýšeniu kvality života. Potenciál koncepcie CPTED je možné efektívne využívať a to najmä na verejných priestranstvách, lokálnych miestnych samospráv a iných objektov, čím zabezpečíme prevenciu kriminality.

Použitá literatúra

- [1] *Crowded Places Guidance*. 2017 [online]. [cit. 22. 9. 2020] Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/820082/170614_crowded-places-guidance_v1b.pdf
- [2] KUBÍKOVÁ, Z., 2017. *Hrozby medzinárodného terorizmu a súčasná ochrana pred terorizmom v SR – návrh*. Diplomová práca. Žilina: FBI ŽU.
- [3] KALVACH, Z., 2016. *ZÁKLADY OCHRANY MĚKKÝCH CÍLŮ*. Praha: Soft Targets Protection Institute.
- [4] HESTERMAN, J., 2015. *Soft Target Hardening: Protecting People from Attack*. USA. ISBN 978-1-4822-4421-2.
- [5] KALVACH, Z., 2016. *Basics of soft targets protection – guidelines*. Soft Targets Protection Institute, z.ú., Prague. 2016. [cit. 2020-09-11]
- [6] KAVICKÝ, V. – JANGL, Š. – GAŠPIERIK, L., 2015. *Terorizmus hrozba doby*. Vydavateľstvo: Citadella. ISBN 978-80-89628-84-1.
- [7] BENKOVIČOVÁ, L., 2013. *Tvorba bezpečného prostredia – možnosti prevencie a znižovania kriminality*.
- [8] COLQUHOUN, I., 2004. *Design out crime: Creating safe and sustainable communities*. Oxford Elsevier
- [9] CROWE, T., 2013. *Crime prevention through environmental design*. United States of America. ISBN 978-0-12-411635-1.

- [10]MATLOVIČOVÁ, K. 2014. *Intraurbánna kriminalita a jej prevencia v konceptuálnom rámci cpted*. Available from:
[https://www.unipo.sk/public/media/16282/Intraurbanna_kriminalita_a_jej_prevencia_v_konceptualnom_ramci_CPTED_\(priklad_mesta_Presov\).Matlovicova.pdf](https://www.unipo.sk/public/media/16282/Intraurbanna_kriminalita_a_jej_prevencia_v_konceptualnom_ramci_CPTED_(priklad_mesta_Presov).Matlovicova.pdf)
- [11]HOON, K., 2003. *Crime prevention through environmental design*. Guidebook. Public Affairs Department, Police Headquarters, Level 4.
- [12]WORTLEY, R., 2008. *Environmental criminology and crime analysis*. Devon Willan publishing. ISBN 0-7506-5492-9.
- [13]FOREST, J. F., 2006. *Homeland Security: Protecting American's Targets*. Greenwood. United States of America. ISBN 0-275-98769-8.
- [14]CROWE, T., 2000. *Crime prevention through environmental design – applications of architectural design and space management concepts*. 2nd. edition. Louisville. ISBN 978—0-7506-7198-9.